

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

A' Ιστορική αναδρομή	15
I. Θεραπείες	15
1. Μυθολογικές αναφορές	15
2. Ιστορικές πηγές	20
3. Ο ρόλος των μουσικών οργάνων	21
II. Παιδαγωγική αξία της μουσικής	23
III. Μουσική και θρησκεία	26
IV. Η μουσικοθεραπεία στην Ευρώπη από το 18ο αιώνα μέχρι σήμερα	26
V. Η μουσικοθεραπεία στις Ηνωμένες Πολιτείες	28
1. Αναφορές στη μουσικοθεραπεία κατά το 18ο αιώνα	28
2. Αναφορές στη μουσικοθεραπεία το κατά 19ο αιώνα	29
3. Η μουσικοθεραπεία στον 20ο αιώνα	31
4. Η ανάπτυξη της μουσικοθεραπείας ως επάγγελμα	34
B'. Ορισμοί	35
I. Η μουσική	35
1. Η μουσική ως σωματική αντίδραση	36
1.1. Η μουσική ως φυσικό φαινόμενο	36
1.2. Η φυσιολογία του αυτιού	38
1.3. Αντίληψη, η διαδικασία της αποκωδικοποίησης ενός ακουστικού μηνύματος	40
1.4. Έρευνες για μουσική αντίληψη	42
1.5. Ο ρόλος της προσοχής	43
1.6. Εσωτερική αντίδραση του σώματος στη μουσική	44
1.7. Θεραπευτικές συνέπειες	44
2. Ο επικοινωνιακός χαρακτήρας της μουσικής	46
2.1. Ο μηχανισμός της επικοινωνίας	47

2.2. Επικοινωνία σε δίκτυο	49
2.3. Η θεωρία της ολοκλήρωσης της πληροφορίας του Norman Anderson	51
2.4. Σκέψη και επικοινωνία	53
2.5. Για μια αποτελεσματική μουσική επικοινωνία	55
3. Μουσική και συναίσθημα	60
3.1. Αναγωγική θεωρητική προσέγγιση	61
3.2. Εκφραστική ή εξπρεσιονιστική προσέγγιση	62
3.3. Αναφορά σε ερευνητικές μελέτες	63
3.4. Θεραπευτικές συνέπειες	65
4. Συμβολική σημασία της μουσικής	66
5. Μουσική και πολιτισμός	67
6. Αισθητική απόλαυση και ψυχαγωγία	69
7. Ερευνητικές προσεγγίσεις	70
II. Η μουσικοθεραπεία	71
1. Μουσική-θεραπεία: μαθηματικός ορισμός της σχέσης	71
2. Τι είναι η μουσικοθεραπεία	73
3. Άξονες λειτουργίας	75
4. Η μουσικοθεραπεία μέσα από τη σχέση ήχος – άνθρωπος	78
5. Η μουσικοθεραπεία μέσα από τη σχέση κίνηση-ρυθμός - μελωδία.	79
5.1. Κίνηση	79
5.2. Ρυθμός	81
5.3. Μελωδία	82
6. Η ιστορία του ανθρώπου	83
Γ'. Η παιδεία του μουσικοθεραπευτή	84
I. Γενικά χαρακτηριστικά ενός μουσικοθεραπευτή	84
II. Ο επαγγελματίας μουσικοθεραπευτής στις Ηνωμένες Πολιτείες ..	86
III. Επιστημονική κατάρτιση	86
1. Μουσική	87
2. Ψυχολογία	88
3. Δέσμη μαθημάτων του τομέα Υγείας και Πρόνοιας	91
4. Συμβουλευτική και προσανατολισμός	92
5. Εξειδικευμένες τεχνικές	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

A'. Μουσική και μουσικοθεραπείες στην καμπύλη του ανθρώπινου βίου ..	95
I. Ανάπτυξη	96
1. Προγεννητική περίοδος	97

2. Βρεφική περίοδος	99
3. Νηπιακή ή προσχολική περίοδος	103
4. Παιδική ή σχολική περίοδος	108
5. Εφηβεία	109
II. Ωριμότητα	110
1. Μνήμη και μουσικές διεργασίες	110
2. Μουσική και μουσικοθεραπείες κατά την ωριμότητα	112
3. Ωριμοί ενήλικες (40 ως 60 ετών)	117
III. Τρίτη ηλικία	117
1. Προβλήματα της τρίτης ηλικίας	119
2. Φροντίδες για τους ηλικιωμένους	121
3. Η μουσικοθεραπεία στην τρίτη ηλικία	122
B'. Μουσικοθεραπευτικές προσεγγίσεις των ασθενών	125
I. Μουσικοθεραπεία και παθολογικές ασθένειες	126
1. Ο ρόλος της μουσικής στις σωματικές ανάγκες του ασθενούς	128
1.1. Η μουσική ως στρατηγική γνωστικού ελέγχου του πόνου	131
1.2. Η συμβολή της μουσικής στη μυϊκή λειτουργία και στη μυϊκή χαλάρωση	132
1.3. Η μουσική ως παράγοντας επικάλυψης θορύβων.	133
1.4. Η μουσική ως μέσο παροχής πληροφοριών	133
1.5. Μουσική και Περιβάλλον	133
1.6. Βιοχημική θεώρηση του πόνου	134
2. Ο ρόλος της μουσικής στις ψυχοκοινωνικές ανάγκες του ασθενούς	134
2.1. Ένταξη ασθενούς σε νοσηλευτικό περιβάλλον	135
2.2. Μουσική και συναισθηματική στήριξη	137
3. Τρόποι εκτίμησης της έντασης του πόνου	137
II. Η μουσικοθεραπεία στις ψυχικές ασθένειες	138
1. Αποδεκτή, αποκλίνουσα και διαταραγμένη συμπεριφορά ...	138
2. Η ταξινόμηση των ψυχικών ασθενειών	139
3. Συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων διαταραχών ..	143
3.1. Διαταραχές διάθεσης	143
3.2. Διαταραχές άγχους	147
3.3. Διαταραχές της προσωπικότητας	151
3.4. Σωματοφορμικές διαταραχές	154
3.5. Σχιζοφρένεια και άλλες ψυχωτικές διαταραχές	155
3.6. Διαταραχές από χρήση ουσιών	160
4. Μουσικοθεραπευτικές προσεγγίσεις των διαταραχών	164
4.1. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας ψυχοδυναμικής προσέγγισης	164

4.2. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας συμπεριφοριστικής προσέγγισης	166
4.3. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας γνωστικής προσέγγισης	168
4.4. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας ανθρωπιστικής προσέγγισης	170
4.5. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας βιοϊατρικής προσέγγισης	173
4.6. Η μουσικοθεραπεία στο πλαίσιο μιας επιλεκτικής προσέγγισης	171
III. Μουσικοθεραπεία και νοητική καθυστέρηση	174
1. Γενική παρουσίαση της νοητικής καθυστέρησης	174
1.1. Ορισμός της νοητικής καθυστέρησης σύμφωνα με την AAMR	175
1.2. Ο καθορισμός του επιπέδου νοητικής καθυστέρησης σύμφωνα με το DSM	178
1.3. Μορφές της νοητικής καθυστέρησης	179
1.4. Διαφορές από τον τρόπο διατύπωσης των θεραπευτικών στόχων	180
1.5. Αιτίες και επίπεδα παρέμβασης	181
2. Στόχοι του μουσικοθεραπευτικού προγράμματος	182
Γ'. Μουσικοθεραπεία και κοινωνικές ομάδες	188
I. Μουσικοθεραπευτικά προγράμματα σε κοινωνικές ομάδες	190
1. Μουσικοθεραπεία και οικογένεια	190
2. Μουσική και ένοπλες δυνάμεις	191
3. Μουσική και θρησκευτικές ομάδες	192
II. Μουσικοθεραπεία και σχολική κοινότητα	192
1. Ο ρόλος της μουσικής στην πρόσληψη, διατήρηση και ανάσυρση γνώσεων	193
2. Ο ρόλος της μουσικής στην ενίσχυση αλλαγών συμπεριφοράς	195
3. Ο ρόλος της μουσικοθεραπείας στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών	195
4. Μουσική και υποστηρικτική διδασκαλία	196
III. Μουσικοθεραπευτικές προσεγγίσεις στη διαπολιτισμική εκπαίδευση	196
1. Μπορεί η μουσική να αλλάξει τα φυλετικά στερεότυπα στα παιδιά;	196
2. Η διαδικασία	199
3. Αποτελέσματα	200

Δ' Η σημασία της έρευνας στη μουσικοθεραπεία	202
I. Έρευνα και θεραπεία	202
II. Παράδειγμα πειραματικής ποσοτικής έρευνας	204
1. Η πρώτη φάση της μελέτης	205
2. Τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης της μελέτης	207
3. Η δεύτερη φάση της μελέτης	209
4. Τα αποτελέσματα της δεύτερης μελέτης	210
5. Συμπεράσματα	212

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

A' Γενικές οδηγίες για το σχεδιασμό ενός μουσικοθεραπευτικού προγράμματος	215
I. Διάγνωση (πως και γιατί)	216
1. Διαγνωστικά εργαλεία	219
2. Τύποι διαγνωστικών εργαλείων	220
3. Τεχνικές συλλογής δεδομένων κατά τη διάρκεια της θεραπείας	221
II. Θεραπευτική Αγωγή	223
1. Στόχοι και σκοποί	223
2. Εργαλεία παρέμβασης: πίνακας διπλής εισόδου και χρονοδιαγράμματα	225
2.1. Ο πίνακας διπλής εισόδου	225
2.2. Τα χρονοδιαγράμματα	226
3. Αρχαιοθέτηση	229
III. Αξιολόγηση και λήξη αγωγής	230
IV. Δεοντολογικός πίνακας	231
B' Οδηγίες για τη στοχοθεσία ειδικών προγραμμάτων	232
I. Μουσικοθεραπευτικοί στόχοι στην προσέγγιση ηλικιωμένων ..	232
1. Επαναδραστηριοποίηση	232
2. Προσανατολισμός στην πραγματικότητα	233
3. Αναπόληση	234
4. Εξάσκηση αισθητηρίων οργάνων	235
5. Άλλες μουσικοθεραπευτικές προσεγγίσεις ηλικιωμένων	236
II. Στοχοθεσία μουσικοθεραπευτικής προσέγγισης για ασθενείς από παθολογικά αίτια	238
1. Αποκατάσταση	239
2. Εκπαίδευση	239
3. Ανάπτυξη	239
III. Στοχοθεσία στην προσέγγιση ψυχικών ασθενειών	240

1. Υποστήριξη ή μουσικοθεραπεία προσαρμοσμένη στη δραστηριοποίηση	241
2. Επανεκπαίδευση ή μουσικοθεραπεία προσαρμοσμένη στη διαδικασία επίγνωσης	242
3. Επαναδόμηση ή μουσικοθεραπεία προσανατολισμένη στην ανάλυση και στην κάθαρση	243
Γ'. Μουσικές τεχνικές οδηγίες	244
I. Άξονες μουσικής παρέμβασης	244
1. Κινητικός τομέας	246
2. Επικοινωνία	247
3. Γνωστικός τομέας	247
4. Κοινωνικότητα	248
5. Συναισθηματικός τομέας	248
6. Μουσικές ικανότητες	249
II. Ο ρόλος των δομικών στοιχείων της μουσικής στη θεραπεία ..	249
1. Ο ρυθμός	253
1.1. Μεμβρανόφωνα	253
1.2. Ιδιόφωνα κρουστά όργανα	254
2. Μελωδία – Ηχόχρωμα και τονικότητα	255
2.1. Χορδόφωνα όργανα	260
2.2. Αερόφωνα όργανα	264
3. Έρευνες σχετικά με τη μελωδία και το ρυθμό	265
Δ'. Πρωτόκολλο εργασίας	266
I. Δημιουργία ενός πρωτοκόλλου θεραπείας	266
1. Εισαγωγικό στάδιο	267
2. Θεραπευτική μουσική εμπειρία	268
2.1. Ακρόαση (ηχητικό περιβάλλον)	270
2.2. Αυτοσχεδιασμός	273
2.3. Μελωδία (μελωδικοί διάλογοι-τραγούδι)	273
2.4. Φωνή	274
2.5. Μουσική δημιουργία	275
3. Μεταφορά	275
4. Σχεδιασμός	275
5. Επανεξέταση	276
II. Εφαρμογές	276
1. Πρωτόκολλο μουσικοθεραπείας Α'	279
2. Πρωτόκολλο μουσικοθεραπείας Β'	283
Βιβλιογραφία	283